

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

II. de Termini divisionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95346)

est copulam tollere; unde Aristoteles pro exemplo termini adfert prædicatum & subiectum, non verò copulam; quare copula ut copulans non est terminus.

IV. Dices fortè primò, terminus est in quem resolvitur propositio; sed propositio etiam resolvitur in copulam, ergò copula est terminus: Consequentia patet; probatur minor, quia propositio resolvitur in suas partes, quarum una est copula, ergò &c.

V. Respondeo negando minorem, ad ejus probationem distinguo antecedens, propositio resolvitur in suas partes dividentes, concedo antecedens; in suas omnes partes componentes, nego antecedens; ratio est: quia *ly resolvitur* positum in definitione termini, idem est ac dividitur; propositio verò non dividitur in copulam, quæ per divisionem aufertur; sed in duas partes remanentes: sic dicitur baculus dividi in duas partes tantum, quod alioqui semper esset falsum, quia si dividatur in unionem, in duas dividi tantum non potest, sed in tres, puta duas remanentes & unionem.

VI. Dices fortè secundò, *ly est* est copula, sed in hac propositione *est est* copula, *est est* terminus, ergò copula est terminus.

VII. Respondeo distinguendo majorem, *ly est* quatenus unio media inter prædicatum & subiectum, est copula, concedo majorem: quatenus prædicatum vel subiectum propositionis, nego majorem; potest enim *ly est* dupliciter considerari, primò formaliter ut copula, & hoc modo non potest esse terminus: secundò materialiter ut est talis entitas, & hoc modo potest esse terminus, non minus quam alia omnes entitates, etiam non significativæ ad placitum.

VIII. Instabis, propositio ut propositio, imò & syllogismus ut syllogismus, potest esse terminus, ut hic, *homo est animal est propositio*; *homo est animal* in illa propositione est subiectum: sed illa propositio involvit essentialiter copulam ut copulam formaliter, ergò copula formaliter potest esse terminus.

IX. Respondeo distinguendo majorem, si *ly ut propositio* sumatur reduplicativè & formaliter, sic ut sit sensus, propositio ut propositio potest esse terminus, potest prædicato copulari &c, nego majorem, quia ut sic dicit copulam quatenus copulantem, quæ quatenus copulans reduplicativè non potest esse copulata, terminus &c, ut patet. Si *ly ut propositio* sumatur specificativè & materialiter, sic ut sit sensus, id quod est propositio potest esse terminus, prædicato copulari &c, concedo majorem, sed quatenus ut sic copulatur, copula non sumitur formaliter ut copulans, sed materialiter pro eo, quod est copula; unde nego minorem: neque probandum videtur, quod P. Comptonus hic docet, videlicet copulam, utpote affectionem prædicati & subiecti, ac proinde prædicatum & subiectum *ut quo*, esse terminum plus quam materialiter; quia quatenus copulans quidem est talis affectio, sed quatenus copulans hoc prædicatum cum subiecto *homo est animal*, nullo modo copulatur huic prædicato *homo est animal est propositio*, ut patet.

X. Nota terminum quidem per se sonare actum, communi tamen usu factum, ut extrà propositionem dicatur terminus aptitudinalis, in propositione, actualis.

D V B I V M I I.

De Termini Divisionibus.

RESOLUTIO ET DIVISIO I.

XI. D Ividitur primò terminus in mentalem & objectivum: vocalem & scriptum.

XII. Mentalis est subiecti aut prædicati objecti: vi conceptus seu cognitio; plures addunt *simplex, sine affirmatione, vel negatione*, sed minus rectè quia propositio, sive mentalis, sive vocalis, materialiter sumpta est terminus, ut dubio primo vidimus. Objectivus est prædicatum vel subiectum ut intellectui obijcitur; Vocalis illud idem ut voce profertur; Scriptus ut in papyro, luto &c, scribitur.

II.

XIII. Dividitur secundò in significativum & non significativum.

XIV. Significativus est, qui ad placitum seu ex voluntate hominum aliquid significat, ut homo:

XV. Non significativus est, qui ad placitum seu ex voluntate hominum nihil significat, ut blictri. A. B. hinc.

XVI. Colliges contra Guiffen in *prodidagmaticis*, dari terminos non significativos, scilicet ad placitum; quod enim dicit blictri, imò & omnem terminum significare suum proferentem, ultrò concedimus; nec aliud volumus, quam allatam divisionem termini non esse termini in significativum connaturaliter, quomodo blictri significat suum proferentem; & non significativum connaturaliter, quomodo nullus datur terminus non significativus; ac proinde hoc quidem sensu intellecta divisio est falsa, non autem primo, quomodo intelligi debet, quia hic Philosophi agunt de vocibus, quæ sunt signa ad placitum; & alioqui dicere deberemus multos & præclaros Philosophos in re apertissima errasse, tradendo scilicet hanc divisionem tamquam veram, quæ alioqui esset falsa, quod inconveniens est.

III.

XVII. Dividitur tertio in cathegorematicum, sincathegorematicum & mixtum.

XVIII. Mixtus est, qui includit terminum cathegorematicum, & sincathegorematicum, ut nemo, semper, doctè &c. Inter quos hoc discriminis est, quod *ly nemo* & similia nomina formaliter per se possint esse pars propositionis, ut *nemo currit*; adverbia verò non nisi materialiter, ut *semper est adverbium*.

XIX. Cathegorematicus est, qui se solo aliquid perfectè significat: & formaliter sumptus potest se solo esse pars alicujus propositionis, ut Petrus, Leo.

XX. Sincathegorematicus est, qui se solo nihil perfectè significat & formaliter sumptus, non potest se solo esse pars propositionis, ut omnis, nullus. Vnde.

XXI. Colliges malam esse definitionem termini sincathegorematici, quam tradunt aliqui: Terminus sincathegorematicus est qui per se nihil significat, junctus tamen aliis, illis certum significandi modum tribuit, v. g. *ly omnis*, inquirunt, junctum huic termino *homo*, dar illi modum significandi universaliter: hanc enim definitionem benè rejicit Guiffen dicendo, si terminus sincathegorematicus nihil significet, quomodo poterit alteri dare modum significandi?

gnificandi? quod tamen rejicio ulterius: in hac propositione, *nullus homo est brutum*; significatur aliqua negatio; atqui illa negatio non significatur per *ly homo*, nec per *ly brutum*, ergo per *ly nullus*, ergo *ly nullus* aliquid significat: unde formo hoc argumentum; *ly nullus* est terminus sincathegorematicus, *ly nullus* aliquid significat ex probatis, ergo terminus sincathegorematicus male definitur, quod nihil significat.

xxii. Dices primò ex P. Thoma Comptono, terminus sincathegorematicus rectè comparatur consonantibus, quæ per se non sonant, junctæ tamen vocalibus faciunt res aliter sonare ergo &c.

xxiii. Respondeo negando assumptum, quia consonantes ex instituto nihil per se imperfectè significant, magis quam blictri in communi sententia; secus termini sincathegorematici, ut vidimus. Unde fortè melius terminus sincathegorematicus compararetur chyfræ O, quæ consonantibus, quia chyfra O aliquid videtur ex instituto imperfectè significare, videlicet augmentum suprâ 1. 2. in numero 10, 20. per se tamen pro ullo numero poni non potest.

xxiv. Dices secundò, in hac propositione *nullus est adjectivum*, *ly nullus* ponitur se solo pro subiecto, sed *ly nullus* est terminus sincathegorematicus, ergo male dicitur terminum sincathegorematicum non posse se solo poni in propositione.

xxv. Respondeo distinguendo minorem. *Ly nullus* formaliter est terminus sincathegorematicus, concedo minorem; materialiter, nego minorem: in ista autem propositione *nullus est adjectivum*, *ly nullus* sumitur materialiter mixtè, directè scilicet pro suis litteris, cum indirecto ordine ad suum significatum, uti sumitur vox *homo* in hac propositione *homo est nomen*.

I V.

xxvi. Dividitur quartò in concretum & abstractum.

Terminus concretus est, qui significat compositum, vel quasi compositum ex subiecto & forma adjacente, vel quasi adjacente, ut album ex pariete & albedine, dives ex homine & divitiis.

xxvii. Dixi, quasi adjacente, quia si adjacere, adjacens esse &c, hic sumantur pro inherere, intrinsecè uniri &c, & non pro eo quod est quomodo-cumque denominando uniri, multa sunt composita ex subiecto & forma, quæ non erunt concreta, ut dives; non enim divitiæ inherent homini.

xxviii. Abstractus est, qui significat vel formam vel subiectum præcisè, ut albedo, materia, &c; ratio definitionis est, quia sicut forma potest abstrahi, præscindique à subiecto, ita è contra subiectum à forma.

xxix. Termini cōcreti & abstracti; alii realiter sunt tales, v.g. qui habent formam realiter distinctam à subiecto, ut album; alii ratione nostra tantum, v.g. qui habent formam tantum ratione distinctam, ut animal, quod significat animalitatem, & rem habentem animalitatem, quæ independentè à ratione non distinguuntur: ex dictis de termino concreto.

xxx. Collige 1. quomodo visum, capitatum &c, etiam sint concreta, quia sufficit quod concreta significant quamcumque adhaerentiam & connexionem formæ cum subiecto, v.g. actus cum objecto, partis cum toto &c. Unde ulterius.

xxxi. Collige 2. aliam dari divisionem termini concreti in concretum denominantem intrinsecè

& denominantem extrinsecè.

xxxii. Terminus denominans intrinsecè est, quando significatum formale vocis concretæ est in significato materiali, ut in concreto album, cujus significatum formale, scilicet albedo, est in materiali, v. g. in pariete.

xxxiii. Terminus denominans extrinsecè est, quando significatum formale vocis concretæ non est in materiali, ut in concreto visum, cujus formale significatum, scilicet visio, non est in pariete viso, sed in oculo.

xxxiv. Terminus concretus & abstractus subdividitur in connotativum, & absolutum.

xxxv. Absolutus concretus, est, qui præter ordinaria vocis concretæ significata, scilicet subiectum vel formam, nihil importat in obliquo, ut album substantivè vel adjectivè acceptum.

xxxvi. Nec refert, quod album adjectivè aliud terminum connotet, v. g. parietem, cum quo perfectè significat; quia id est de essentia omnis concreti adjectivi: unde album adjectivè, & sic de aliis, ita subiectum connotat, ut tamen præter illud suum ordinarium significatum, in obliquo nihil importet.

xxxvii. Absolutus abstractus est, qui præter ordinaria vocis abstractæ significata, scilicet vel formam vel subiectum præcisè, nihil importat in obliquo, ut albedo, materia &c.

xxxviii. Nec refert, quod albedo in obliquo connotet subiectum, & subiectum formam, quia id habent ex ordinario & essentiali suo significato, unde præter illud in obliquo nihil important, ideoque manent termini abstracti absoluti.

xxxix. Connotativus concretus, est, qui præter ordinaria vocis concretæ significata, in obliquo aliquid importat, ut pater, qui præter subiectum & formam connotat filium in obliquo; item, ut cognoscitivum adjectivè, quod præter subiectum, formam & terminum cathegorematicum cum quo perfectè significat, connotat objectum in obliquo.

xl. Connotativus abstractus, est, qui præter significata ordinaria vocis abstractæ, in obliquo aliquid importat, ut paternitas, quæ præter subiectum connotat filiationem in obliquo; item cognitio, quæ præter subiectum connotat in obliquo objectum.

xli. Dices ex P. Ioan. à S. Thoma, Hurtado, Arriaga, Comptono &c, terminus absolutus, est, qui significat rem per modum per se stantis, ut omne nomen substantivè acceptum; connotativus, per modum adjacentis, ut omne nomen adjectivum, ergo &c: Probabis assumptum ex Hurtado & Comptono, ratio connotativi non est sumenda ex eo, quod terminus aliquid in se vel extrâ se connotet; alioqui omnis fere terminus, ut albū, cœna, Dominus &c, esset connotativus; sed ex ordine ad adjacentiam, quæ in termino adjectivo importatur.

xlii. Respondeo, præterquā quod *ly per modum per se stantis*, & *per modum adjacentis*, mihi sint termini valde obscuro, ut ostēdemus in Porphyrio; Tract. 2. disp. 2. de gen. juxta illas definitiones terminū absolutū, utpote per se perfectè significantē, & cōnotativū, utpote non nisi cum alio perfectè significantē (ut P. Comptonus docet) malè confundi cum cathegorematico & sincathegorematico: deinde finè fundamento & ratione recedat propria significatione absoluti & connotativi: denique juxta illas definitiones negandum esse dari rationem communem termini concreti ad concretum absolutum & connotativum,

notativum, & abstracti ad abstractum absolutum & connotativum, quibus tamen, cum sint termini concreti & abstracti, omnino convenit. Vnde nego assumptum, ad ejus probationem nego antecedens, ad quod satis patet ex præmissis. P. Poncius paulo aliter terminos istos definit ajens, terminus connotativus est ille, qui significat rem relativam ut relativam; absolutus verò, qui significat rem absolutam ut absolutam: sed hæ definitiones obscuræ sunt; quia quod queritur est, quid relativum ut relativum, quid absolutum ut absolutum? vel enim P. Poncius ab absoluto excludit relativam transcendentem, ut est albedo & quælibet forma, vel non? Si sic, è formis nullus erit terminus absolutus, contra communem omnium sensum: si non, terminus absolutus erit connotativus, quod nullus dixerit.

V.

Dividitur quintò in simplicem & complexum.

XLIII. Simplex est cujus partes non sunt significantivæ per se, eodem modo, quo in compositione, ut Dominus, aliud enim est do minus, quam Dominus.

XLIV. Terminus complexus est, cujus partes eodem modo sunt significantivæ per se, atque in compositione, ut homo justus. Hic tamen

Adverte apud Logicos terminum, cujus est unica significatio, etsi plures voces, ut ros marinus, esse simplicem; terminum verò, cujus multæ sunt significantiones, etsi vox sit unica, ut nemo, esse complexum; quia Logici tantum agunt de vocibus in ordine ad significationem.

VI.

XLV. Dividitur sextò in terminum univocum, equivocum & analogum.

XLVI. Univocus est, qui significat multa ut eadem in ea ratione, quam importat, secundum illud Aristotelis cap. 2. Metaph. Univoca sunt, quorum nomen commune est, & ratio nomini accommodata eadem in univocatis.

XLVII. Equivocus est, qui significat multa ut diversa in ea ratione, quam importat; ut Gallus significans gallum gallinacium, & Gallum hominem, quibus, ut patet, in diversa significatione tribuitur; nam aliud concipio, dum gallum gallinacium, quam dum hominem Francum concipio. Ista definitio est conformis huic Aristotelis. Equivoca sunt, quorum nomen commune est, ratio verò nomini accommodata diversa in equivocatis.

XLVIII. Analogus est, qui significat multa ut aliquid in eadem ratione convenientia: ita risus hominem & pratum viride, in ratione ridens analogicè significat.

XLIX. Dixi aliquantulum, nam homo propriè, pratum impropriè & metaphoricè ridet, quatenus scilicet sua viriditate transentem ad delectationem & risum provocat.

VII.

L. Dividitur septimò terminus in universalem & particularem.

LI. Universalis est, qui significat unam rationem communem multis, ut homo.

LII. Particularis, qui significat unam rationem particularem, ut Deus, Petrus.

VIII.

LIII. Dividitur octavo in confusum & determinatum.

LIV. Confusus est, qui aliquid vagè & indeterminatè significat, ut aliquis homo, qui non magis hunc vel illum, quàm alium significat ex modo concipiendi.

LV. Determinatus est, qui aliquid determinatè & in particulari significat, ut Deus, Petrus.

IX.

LVI. Dividitur nonò in transcendentem & non transcendentem.

LVII. Transcendentalis est, qui de ente cujuslibet prædicamenti prædicatur, & hujusmodi termini sex numerantur, ens, res, unum, verum bonum, aliquid, comprehensi hac voce *Rembat*.

LVIII. Non transcendentalis, qui non nisi de rebus determinatis prædicatur, ut homo, lapis &c.

X.

LIX. Dividitur decimò in finitum & infinitum.

LX. Finitus est, cui nulla præfigitur negatio infinitans, ut homo, lapis &c.

LXI. Terminus infinitus est, cui præfigitur negatio infinitans, ut non homo, non lapis &c. Pro clariori intelligentia

LXII. Nota negationem *non*, aliquando sumi infinitanter, & vocatur negatio infinitans: aliquando neganter, & dicitur negatio negans; sumitur autem infinitanter, quando cadit vel afficit tantum subiectum aut prædicatum propositionis, ut *homo est non lapis*, vel *non homo est lapis*; unde dictum est in definitione termini infiniti, cui nulla præfigitur negatio infinitans: Nam in hac propositione, *homo non est lapis*, negatio *non* neganter sumitur (id est cadit vel afficit copulam solam) & subiectum prædicatum sunt termini finiti, hinc

LXIII. Collige differentiam inter negationem infinitantem & negantem, esse in eo, quod negatio negans cadat super copulam, infinitans super extremam: item quod negatio infinitans tantum vim suam exerat in vocem cui immediate præfigitur, & ejus significatum tollat, ut v.g. *non homo* tollit significatum hominis: negatio verò negans sit tam malignantis naturæ, ut etiam vim suam exerat in vocem, cui immediate non præfigitur, ut in hac propositione *homo non est lapis*, *ly* non exerit vires in prædicatum, & facit propositionem negativam.

LXIV. Dices, *ly est* in propositione est copula, & tamen negatio illi præposita non facit propositionem negativam, sed tantum terminum infinitum, ergò &c. Probatur antecedens in hac propositione, *non est est terminus infinitus* ergò &c.

LXV. Respondeo distinguendo antecedens; *ly est* in aliqua propositione est copula, quando scilicet, est unio prædicati cum subiecto concedo antecedens; in omni nego antecedens: quia potest esse extremum propositionis, ut patet in exemplo dato, & tunc, si illi præponatur negatio, est terminus infinitus.

LXVI. Adverte tamen terminos transcendentales non posse infinitari, quia infinitati de nulla re affirmari possunt, alioqui verum esse deberet, res est non res, ens est non ens, ut consideranti patebit, quæ tamen contradictoriè repugnant.